

## **TRACTAMENT DE LES TIPOLOGIES TEXTUALS MITJANÇANT L'ENREGISTRAMENT D'UN MAGAZÍN DE RÀDIO A L'AULA.**

### **RESUM**

Aquest article resumeix una profitosa experiència didàctica en el marc de l'assignatura de llengua i literatura valenciana. Es tracta de l'elaboració d'un magazín de ràdio que ha de difondre l'actualitat d'una ciutat costanera de les comarques del nord, a més de les particularitats culturals i lingüístiques. Mitjançant aquest programa, els alumnes de 3r d'ESO treballaran diferents tipologies textuals, especialment els gèneres periodístics. Aquest treball per tasques incideix, a més, en l'enfocament comunicatiu de l'aprenentatge de llengües, treballa especialment l'expressió oral, habitualment tan bandejada a les aules, i aconsegueix que els alumnes s'interessen pel seu entorn. A més, el programa es realitza mitjançant el treball en grup, i tendirà a la màxima autonomia dels alumnes, de manera que l'aula esdevé una redacció autogestionada.

### **PARAULES CLAU:**

Tipologies textuals, expressió oral, ràdio.

## **1. INTRODUCCIÓ**

Des del punt de vista didàctic, el model tradicional d'ensenyament, centrat en la gramàtica i l'ortografia, considerava les llengües com un sistema fix que calia analitzar i memoritzar mecànicament. A partir dels anys 60 es va imposar a poc a poc una visió funcionalista dels coneixements que posa èmfasi en l'ús de la llengua, en la seua funcionalitat i en el que s'aconsegueix utilitzant-la, de manera que supedita la competència lingüística o coneixement del codi, a la competència comunicativa i pragmàtica, és a dir, a les habilitats per comunicar-se segons l'interlocutor, el context o la finalitat de l'acció, a més de rescatar de l'oblit l'expressió oral i la creativitat de l'alumne. Tanmateix, no farem cap descoberta si afirmem que, si bé l'enfocament comunicatiu s'ha imposat en el terreny de la teoria, a la realitat de les aules encara hi té una gran importància el model tradicional, aparentment molt més còmode per al docent a l'hora de programar i avaluar. Val a dir, a més, que la tendència a augmentar les ràtios d'alumnes i les hores lectives per part de les administracions educatives, tampoc no contribueix a millorar el tractament de les habilitats lingüístiques d'uns alumnes que saben perfectament com fer les activitats d'omplir buits, però que sovint no se'n surten a l'hora de construir un text, oral o escrit, mínimament coherent adequat i cohesionat.

Aquest article vol difondre una experiència educativa que trenca aquestos prejudicis mitjançant una activitat que potencia les actituds i l'assoliment dels conceptes i procediments.

## **2. OBJECTIUS I COMPETÈNCIES**

Els objectius d'aquesta tasca són els següents:

- Conèixer l'estructura i les característiques de diferents tipologies textuais i dels gèneres periodístics:
  - Textos periodístics: notícia i reportatge.
  - Text argumentatiu conversacional: el debat.
  - Text instructiu: receptes de cuina.
  - Text predictiu: l'oratge.
  - Text conversacional: l'entrevista.
- Identificar el registre que s'utilitza en una situació comunicativa determinada i valorar la funció de l'estàndard als mitjans de comunicació.
- Desenvolupar les quatre grans macrohabilitats lingüístiques i en especial les estratègies que tenen a veure amb la producció de discursos orals.

- Destriar, d'una manera crítica, els continguts de les diferents fonts d'informació emprades.

Aquesta experiència contribueix de manera fonamental a l'adquisició de la **competència comunicativa** o capacitat per a interactuar de forma competent per mitjà del llenguatge. Aquesta competència la treballarem mitjançant activitats centrades en el discurs oral, tant espontani (debats, entrevistes, etc.), com no espontani (notícies, reportatges, etc). Tot plegat, és clar, sense deixar de banda la correcció gramatical i ortogràfica, que contribueix a assolir la competència lingüística.

El plantejament del magazín treballa, al seu torn, **la competència social i ciutadana**, mitjançant el treball en grup, el respecte de normes col·lectives, i sobretot el tractament de temes transversals, que també es completa amb altres activitats, principalment l'anàlisi crítica de textos periodístics coma font d'informació, i la posterior elaboració d'informació contrastada que ha de recollir les diferents sensibilitats sobre temes polèmics, com ara els bous al carrer, o les retallades en l'educació.

La **competència digital i tractament de la informació**, l'ús de les tecnologies en la recerca i organització d'informació, en l'enregistrament d'entrevistes, en la coordinació i en el muntatge final. De l'altra, la competència d'**Autonomia i iniciativa personal**, que treballarem mitjançant el mateix disseny del programa, les activitats de reflexió, la recerca d'informació complementària, etc. Finalment, el disseny, preparació i enregistrament d'un programa de ràdio consisteixen una aportació fonamental a la **competència artística i cultural** a través del foment de la creativitat a partir de les activitats de producció.

### **3. MATERIALS**

- Ordinador portàtil, amb altaveus, micròfon USB i trípode.
- Programa lliure d'enregistrament (Audacity).

### **4. SEQÜENCIACIÓ**

#### **4.1 Treballem les tipologies textuais ( 5 sessions)**

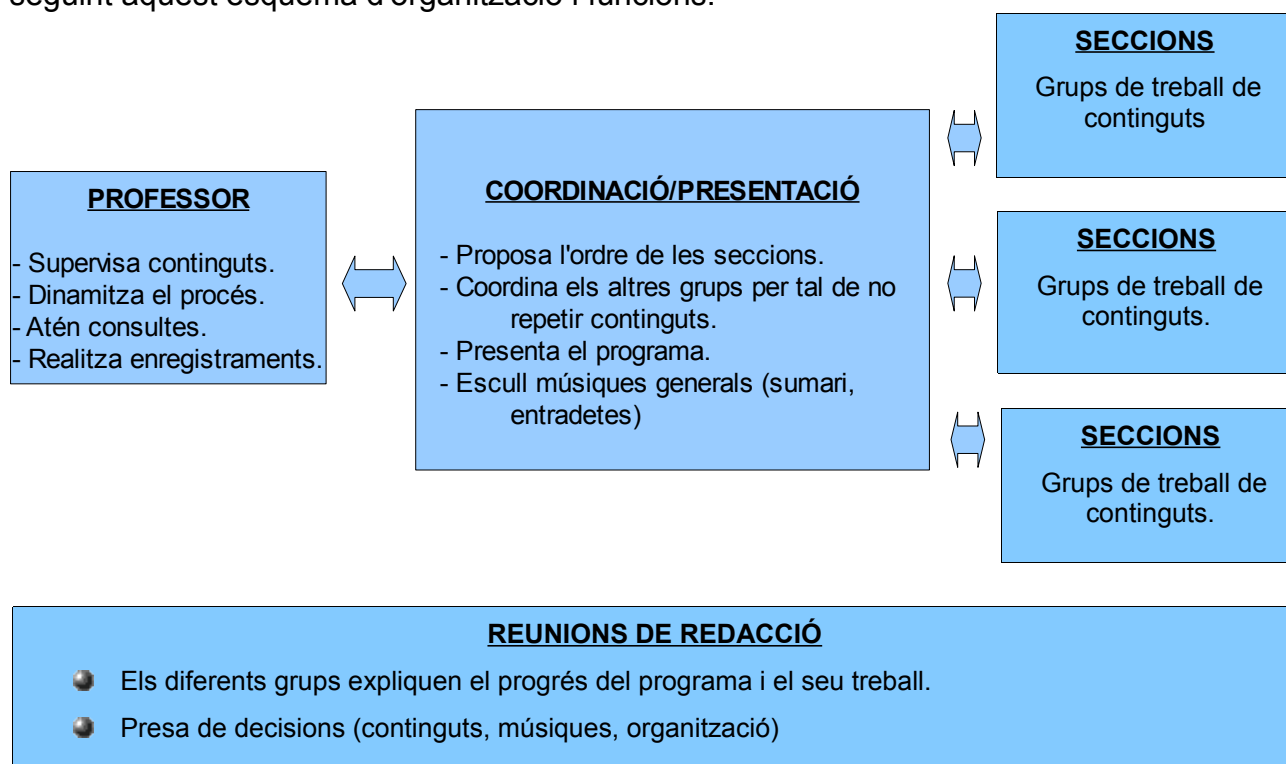
En primer lloc, lliurem un dossier als alumnes que recull les principals tipologies textuais que **treballarem** al llarg de l'activitat i que els servirà de guia a l'hora d'elaborar les diferents seccions del programa. Tot seguit, iniciem l'explicació dels diferents textos mitjançant l'anàlisi d'exemples extrets de Catalunya Ràdio. Els continguts els hem resumit en aquest quadre:

TIPOLOGIA TEXTUAL	CARACTERÍSTIQUES	EXEMPLES
<b>Textos periodístics informatius:</b>	Tenen com a finalitat informar de manera objectiva amb un llenguatge estàndard i aclaridor.	
Notícia	Piràmide invertida Les sis preguntes	Darrer butlletí de Cat Ràdio. <a href="http://www.catradio.cat/audio/812/Ultim-butllet-i-informatiu">http://www.catradio.cat/audio/812/Ultim-butllet-i-informatiu</a>
Reportatge	Notícia ampliada basada en els testimonis directes que permet una major llibertat al periodista a l'hora de presentar els fets.	El matí de Catalunya Ràdio: "Sonar, 15 anys de música non stop" <a href="http://www.catradio.cat/audio/259968/S%C3%B3nar-15-anys-de-m%C3%BAsica-non-stop-Reportatge-d%C3%92scar-Callau#">http://www.catradio.cat/audio/259968/S%C3%B3nar-15-anys-de-m%C3%BAsica-non-stop-Reportatge-d%C3%92scar-Callau#</a>
<b>Característiques del llenguatge radiofònic</b>	Característiques del llenguatge radiofònic. Elaboració d'un guió radiofònic.	
<b>Textos argumentatius i conversacionals</b>	Transmeten una opinió defensada mitjançant arguments.	El matí de Catalunya Ràdio: Debat energètic mediambiental.
El debat	Estructura dels textos argumentatius: el debat. El paper del moderador. Normes de comportament. Ús de connectors.	<a href="http://www.catradio.cat/seccio/2856">http://www.catradio.cat/seccio/2856</a>
<b>Text instructiu</b>	Té com a objectiu ordenar, dirigir i espera aconseguir un determinat comportament per part del receptor.	Tàpias variades  <b>El cuiner Santi Santamaria ens explica diferents maneres de cuinar plats agredolços.</b>
Secció de cuina	Característiques lingüístiques dels textos instructius. Ús de connectors temporals.	<a href="http://www.catradio.cat/programes/439/Tapias-variades">http://www.catradio.cat/programes/439/Tapias-variades</a>
<b>Textos predictius</b>	Tenen com a funció predir, anunciar fets que ha de succeir en un futur.	Darrer butlletí de Cat Ràdio. <a href="http://www.catradio.cat/audio/812/Ultim-butllet-i-informatiu">http://www.catradio.cat/audio/812/Ultim-butllet-i-informatiu</a>
L'oratge.	Recursos lingüístics dels textos predictius.	
<b>Textos conversacionals</b>	Característiques dels textos conversacionals. Estructura de l'entrevista. Tipus de preguntes.	Tot Gira: Entrevista amb Toni Nadal, entrenador de Rafa Nadal.
L'entrevista	Microhabilitats lingüístiques específiques.	( Treballem les varietats dialectals. )

## 4.2 Ens organitzem (1 sessió)

Presentem els alumnes el projecte de programa radiofònic, els continguts del qual es nodriran amb l'actualitat del seu entorn més pròxim, tot fent servir els tipus de texts explicats. Els alumnes hauran de lliurar al professor, en el temps indicat en la planificació proposada, un esborrany de la seua secció, i posteriorment un guió. L'enregistrament de les entrevistes per al reportatge o les notícies el poden realitzar els mateixos alumnes i lliurar-lo en format MP3 o bé el pot realitzar el professor al centre. La resta de seccions, a més de la presentació del programa, seran enregistrades en horari lectiu.

Una vegada realitzada aquesta explicació inicial, cal confegir els grups de treball, seguint aquest esquema d'organització i funcions:



El grup de coordinació/ presentació té com a tasca l'elaboració del sumari i del guió que ha d'enllaçar unes seccions amb altres mitjançant les entradetes. Aquest grup s'encarrega, a més, de la presentació general. Val a dir que el temps de micròfon està molt repartit entre els alumnes pel fet que a cada secció hi participen diversos locutors. Els grups l'han d'e fora d'hores lectives, de manera que els seus membres han d'estar connectats via e-mail per tal d'intercanviar idees, trobar documentació o escriure guions.

### 4.2.1 Criteris per a la selecció dels grups

Aquest treball s'ha de realitzar a partir de la segona avaluació, una vegada ja coneixem el grup i els diferents ritmes d'aprenentatge i graus d'implicació dels alumnes.

Els alumnes s'han d'agrupar seguint dos criteris fonamentals:

-Els Interessos dels alumnes. La implicació de cada alumne en la seua secció serà fonamental. És per això que s'ha de tindre en compte les seues preferències o, en cas que no les mostren, ajudar-los a definir-les proposant algun contingut per a les diferents seccions. El factor més important de motivació el trobem en la secció de l'entrevista (faran de periodistes entrevistant algun membre important de la seua comunitat) i el debat ( si aprofitem temes polèmics (la seguretat a les xarxes socials, energia nuclear, etc). Ambdós es poden fer servir per revifar la motivació d'algun alumne que es trobe en risc de fracàs escolar, per exemple.

-Els agrupaments selectius. Mitjançant una varietat d'agrupaments selectius, l'alumnat pot ajudar-se mútuament i acoblar els seus ritmes d'aprenentatge, a més de desenvolupar valors de cooperació, solidaritat, i habilitats socials.

#### 4.3 Comencem a treballar (3 setmanes)

Dedicarem una sessió setmanal de posada en comú del treball realitzat, l'anomenat "consell de redacció", on cada secció exposarà el progrés de les seues aportacions al magazín. Serà l'ocasió perquè el docent pugua reorientar plantejaments, atendre dubtes i , en general, supervisar el programa. La primera reunió tindrà com a punts principals:

- Elecció del nom del programa.
- Tria dels continguts i escaleta (guió indicatiu de l'ordre de les seccions).
- Intercanvi d'e-mails o establiment de contacte telemàtic del grup.
- Proves de locució. Primera presa de contacte que, alhora, ens servirà per motivar els alumnes i per representar la mecànica d'enregistrament d'un programa.
- Lliurament de la planificació, amb les dates de lliurament d'esbossos, guions i material. El model pot ser semblant al que reproduïm:

PLANIFICACIÓ DE PRODUCCIÓ DEL MAGAZIN RADIOFÒNIC						
3r A-B curs 2011/2012						
	GENER 2012			FEBRER 2012		
Tancament de temes i vist i plau de l'escaleta de continguts.	13/01/12					
Lliurament de guions de les seccions al professor		24/01/12				
Correcció de guions definitius.			31/01/12			
Establiment de guió general de programa (coordinació), incloent-hi entradetes musicals, ràfegues etc...				10/02/12		
Enregistraments					24/02/12	
Assajos					24/02/12	
Lliurament de memòria personal						13/03/12

\* Les dates fan referència al termini màxim per fer les tasques encomanades.

Manel Villar (Valencià)

Una vegada hem establert els grups, els continguts que treballaran, les especificitats del llenguatge periodístic i radiofònic i les característiques de les diferents tipologies textuais, els alumnes poden començar a elaborar el programa de manera autònoma. Això sí, setmanalment dediquem mitja sessió al “consell de redacció”, on cadascun de les seccions ha d'exposar, davant la resta dels alumnes, el treball que han realitzat com a grup, així com el que han fet individualment. Entre les funcions d'aquestes sessions hi ha les de resoldre possibles dubtes dels alumnes, reorganitzar el programa, si s'escau, quant a redistribució de grups o canvi de continguts, o l'avaluació del procés.

Val a dir que aquestes sessions són flexibles, és a dir, que podem augmentar el temps establert per al “consell de redacció” si ho estimem oportú.

#### **4.4. Enregistrament i muntatge (1 setmana).**

Tot i que existeix una gran varietat de programes d'enregistrament d'àudio disponibles al mercat, aquest article proposa la utilització d'un en concret, “Audacity”, per tractar-se d'un programa relativament senzill i molt intuïtiu, a més de ser lliure i , per tant gratuït.

L'enregistrament el realitzarem en dos fases, una primera dedicada a l'enregistrament de les seccions del programa en arxius separats, i un altra, en la qual haurem de lligar tots els continguts mitjançant les entradetes que farà el presentador/a, presentadors/es del programa, segons la fórmula escollida pels alumnes. A continuació, donem un seguit d'indicacions per tal d'enregistrar una secció amb “Audacity”:

##### 4.4.1. Descarreguem i instal·lem Audacity. Connectem el micròfon.

Web de descàrrega: <http://audacity.sourceforge.net/?lang=es>  
Connectem el micròfon a l'entrada del portàtil i el situem al trípod. Obrim “Audacity” i anomenem la sessió que encetarem. A la part superior, despleguem el menú identificat amb la icona d'un micròfon ( fog. 1) per tal de seleccionar el nostre accessori (si no ho fem el programa usarà el de l'ordinador).

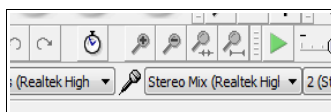


Fig 1. Selecció del micròfon.

##### 4.4.2. Enregistrem.

Ho farem prement la tecla de “rec”. Sembla fàcil, tanmateix hem de tindre en

compte que caldrà modificar el nivells d'entrada del senyal del micròfon. Ho farem seguint la següent ruta, vàlida en cas que treballem amb "Windows 7": inici / panell de control / hardware i so/ administrar dispositius d'àudio / enregistrar (seleccionar micròfon) / nivells. Convé anotar els nivells d'entrada d'àudio per tal d'enregistrar la resta del programa amb els mateixos paràmetres.

D'altra banda hem de vigilar la distància i la direccionalitat que han de mantindre els alumnes respecte del micròfon segons les seues característiques tècniques. És per això que convé realitzar un seguit de proves prèvies per comprovar que l'àudio és correcte i d'altres posteriors a l'enregistrament. Tot i que el so que aconseguirem no serà professional, el resultat sol ser molt satisfactori amb la majoria de targetes de so d'un portàtil d'adquisició recent.

Finalment, cal anomenar el que hem enregistat a través del menú de pista. Cal fer clic sobre el menú que trobem al costat de l'expressió "pista de so" (fig.2 ), escollir "nom" i anomenar . En aquest cas hem escollit "Off secció reportatge".

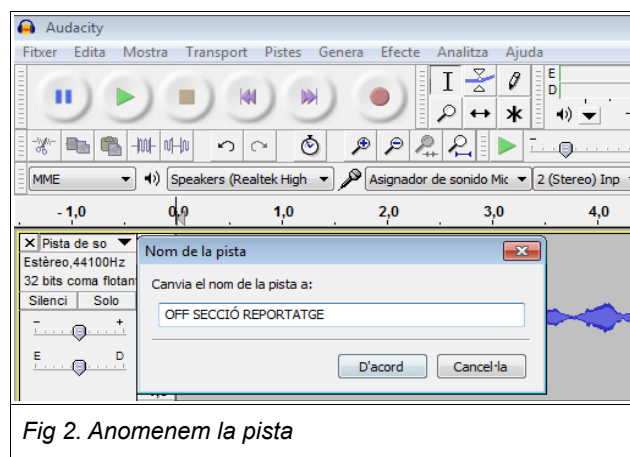


Fig 2. Anomenem la pista

#### 4.4.3 Importem l'àudio.

Potser hem enregistat amb èxit l'off d'un reportatge, però encara hem d'incorporar altres fonts de so. Si continuem amb el cas del reportatge, haurem de comptar amb declaracions, músiques i efectes. En aquest cas, totes tres fonts d'àudio ens les proporcionen els alumnes en format mp3 (tècnicament qualsevol "smart phone" pot fer-se servir per enregistrar). El cas és que són externes i les hem d'importar. El procés és molt fàcil i comença a la primera pestanya de la part superior, "FITXER", d'on hem de seleccionar "IMPORTAR" i posteriorment "ÀUDIO". Arribats a aquest punt, se'ns obrirà una finestra per explorar i seleccionar l'arxiu corresponent. "Audacity" crearà una nova pista, la segona, amb l'àudio importat, i haurem de repetir el procés anterior per tal d'anomenar-la. La tercera pista la dedicarem a la música que ens servirà de fons i farem servir el mateix procés per importar arxius l'àudio i anomenar pistes



#### 4.4.5. Editem el reportatge.

Amb la locució dels alumnes a la primera pista, les declaracions dels testimonis a la segona, i les músiques a la tercera, només queda tallar les dues primeres pistes, les parts parlades, per tal de configurar el reportatge. Ho farem seguint el guió que ens han lliurat els alumnes, guió que reserva la columna de la dreta a a indicacions tècniques.

INDICACIONS TÈCNIQUES	GUIÓ
<b>MÚSICA</b>	Loc: Encara és de matinada i els pescadors de Vinaròs es preparen per sortir a la mar.....
<b>Declaració patró 1:</b> “Ara la mar.....veurem què passa.”	Loc:

Per tal d'aconseguir donar-li forma a la secció necessitem editar els àudios. Si situem el cursor (figura 1) al lloc de la pista on volem tallar, només haurem de fer clic a la pestanya “EDITA” i seleccionar “DIVIDIR”. D'aquesta manera podem seleccionar els fragments i transportar-los amb la ferramenta 5 al lloc de la pista que desitgem, sempre que hi haja espai sobrer, perquè en cas contrari haurem de moure els altres blocs.

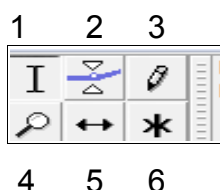


Fig 3. Ferramentes.

El menú “EDITA” ofereix d'altres ferramentes per a eliminar so, silenciar, copiar o enganxar que poden ser dominades per qualsevol usuari de manera intuïtiva. Tanmateix, cal dir que podrem fer aquest procés tan complicat com voldrem.

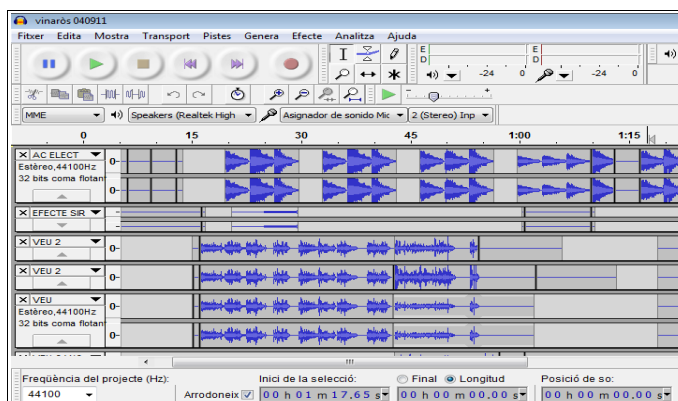


Fig 4. Tallem i movem les pistes.

El nivell general de cadascuna de les pistes es pot controlar fàcilment en la

pestanya “MOSTRA”, fent clic en “Taula de mescles” (fig. 4). La mescla entre les pistes, la realitzarem fent servir la ferramenta 2 (envolvent), que ens permetrà crear punts, a partir dels quals podrem modificar el volum. D'aquesta manera baixarem la música o pujarem la pista de declaracions quan calga, és a dir, que “mesclarem” el programa.

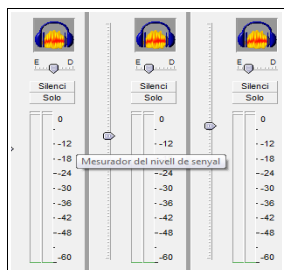


Fig 5. Taula de mescles

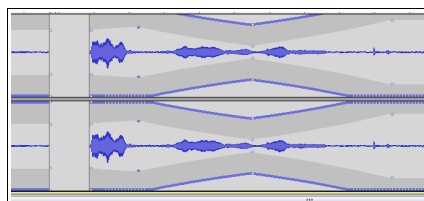


Fig 6. Fem servir la ferramenta “envolvent”.

## **5. AVALUACIÓ**

El docent haurà de tindre en compte els següents elements a l'hora d'avaluar:

1. Observació per part del docent de l'evolució del procés, i la implicació dels alumnes, principalment als “consells de redacció”.
2. Memòria personal de les activitats que ha desenvolupat l'alumne en el si del grup i de les aportacions de cada company al resultat final.
3. Cada alumne ompli una rúbrica d'avaluació de la resta de seccions del programa pel que fa al llenguatge radiofònic, aspectes comunicatius, i característiques de les tipologies textuals treballades.
4. Anàlisi dels trets de les tipologies textuals al programa de ràdio.

## **BIBLIOGRAFIA**

BERNÁRDEZ, E., (1982), Introducción a la lingüística del texto. Madrid, Espasa-Calpe.

CASSANY, D. I ALTRES, (1993), Enseñar lengua. Barcelona, Graó.

LÁZARO, P, (1999) La tecnología audiovisual, una herramienta en la didáctica de la expresión oral”, a Comunicación y Pedagogía, n.161, pp. 68-73 .



NOM: Manel Villar Porta

E-MAIL: [desdesardonia@gmail.com](mailto:desdesardonia@gmail.com)

BLOC: [llenguamon.blogspot.com](http://llenguamon.blogspot.com)

Llicenciat en Ciències de la Informació, funcionari de carrera i professor de Llengua i literatura valenciana. Ha treballat durant molts anys com a periodista en mitjans de comunicació audiovisuals i ha mantingut vincles amb el món de la música des de fa molts anys. Les seues línies d'investigació actuals tenen a veure amb l'aprofitament didàctic dels mitjans de comunicació, de la música i de la cultura popular valenciana dins l'àmbit de l'ESO.